

Λίγα λόγια για το Οκτάηχο Δοξαστικό Στιχηρών του Εσπερινού της Εορτής της Κοιμήσεως Θεοτόκου (πρωτοπρεσβύτερος π. Αντώνιος Χρήστου)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Αγαπητοί μου αναγνώστες, φτάσαμε με την βοήθεια και την χάρη Του Θεού, σε άλλο ένα «Πάσχα του Καλοκαιριού», στην εορτή της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου. Έχουμε γράψει στο παρελθόν, για το πρόσωπο της Παναγίας μας, το σπουδαίο ρόλο που διαδραμάτισε στο σχέδιο της Θείας Οικονομίας και για τα πολλά ονόματα και θαυμάσια που έχει κάνει και κάνει καθημερινά, σε όσους την επικαλούνται με πίστη.

Στο φετινό άρθρο, αποφασίσαμε να τα ανακεφαλαιώσουμε όλες τις αναφορές μας, προσθέτοντας και νέα στοιχεία, μέσα από το Δοξαστικό το οποίο ψέλνουμε στον Πανηγυρικό Εσπερινό, της παραμονής της Εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου,

το γνωστό σε όλους μας : «Με νεύμα του ύψιστου Θεού οι θεοφόροι Απόστολοι....». Για τους γνώστες της Εκκλησιαστικής Μουσικής παράδοσης, πρόκειται για οκτάηχο Δοξαστικό. Οκτάηχα λέγονται τα μέλη εκείνα που είναι συνθεμένα και στους οκτώ ήχους της εκκλησιαστικής μουσικής, είναι από τα ωραιότερα και σπουδαιότερα εκκλησιαστικά μέλη, ορισμένα από τα οποία μάλιστα πρέπει να θεωρούνται αριστουργήματα όχι μόνο της Εκκλησιαστικής, αλλά και της παγκόσμιας μουσικής φιλολογίας.

Το Οκτάηχο δοξαστικό των Στιχηρών της Εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου είναι ένα από τα αρχαιότερα μέλη στην ιστορία της Ορθόδοξης εκκλησιαστικής ψαλμωδίας, και μάλιστα, στην ειδική αυτή οκτάηχη μορφή, το αρχαιότερο. Η ανάπτυξη του μέλους γίνεται μέσω του συστήματος των κυρίων και των πλαγίων ήχων αποτελώντας μια μοναδική σύνθεση από πλευράς μουσικολογικής. Η φιλολογική του αξία και κυρίως τα πλούσια θεολογικά του νοήματα το καθιστούν ένα από τα σημαντικότερα υμνολογικά κείμενα της λατρευτικής μας παράδοσης.

Ας παραθέσουμε στην αρχή το Δοξαστικό στο πρωτότυπο αρχαίο κείμενο : Δόξα και Nun.... «Θεαρχίω νεύματι, πάντοθεν οι θεοφόροι Απόστολοι, υπό νεφών

μεταρσίως αιρόμενοι. Καταλαβόντες το πανάχραντον, και ζωαρχικόν σου σκήνος, εξόχως ησπάζοντο. Αι δε υπέρτατοι των ουρανών Δυνάμεις, συν τω οικείω Δεσπότη παραγενόμεναι. Το θεοδόχον και ακραιφνέστατον σώμα προπέμπουσι, τω δέει κρατούμεναι, υπερκοσμίως δε προώχοντο, και αοράτως εβόων, ταίς ανωτέραις ταξιαρχίαις· ιδού η παντάνασσα θεόπαις παραγέγονεν. Άρατε πύλας, και ταύτην υπερκοσμίως υποδέξασθε, την του αέναου φωτός Μητέρα. Διά ταύτης γαρ η παγγενής των βροτών σωτηρία γέγονεν, η ατενίζειν ουκ ισχύομεν, και ταύτη άξιον γέρας απονέμειν αδύνατον. Ταύτης γαρ το υπερβάλλον, υπερέχει πάσαν έννοιαν. Διό άχραντε Θεοτόκε, αεί συν ζωηφόρω Βασιλεί, και τόκω ζώσα, πρέσβευε διηλεκώς, περιφρουρήσαι και σώσαι, από πάσης προσβολής εναντίας την νεολαίαν σου· την γαρ σην προστασίαν κεκτήμεθα. Εις τους αιώνας, αγλαοφανώς μακαρίζοντες».

Αν και το κείμενο είναι αρκετά κατανοητό, το παραθέτουμε και σε νεοελληνική απόδοση, για καλύτερη νοηματική κατανόηση : «Με νεύμα του ύψιστου Θεού οι θεοφόροι Απόστολοι μεταφέρθηκαν από παντού μες από σύννεφα, μετάρσιοι γενόμενοι. Και αφού στα χέρια τους έλαβαν το πανάχραντο σκήνωμά σου – εκείνο το σώμα που αιτία της ζωής έγινε – το καταφιλούσαν με ευλάβεια εξαιρετική. Και οι υπέρτατες, ουράνιες, αγγελικές δυνάμεις παραβρέθηκαν και αυτές, μαζί με τον Δεσπότη τους. Και κυριευμένες από δέος, προπέμπουν το καθαρότατο σώμα, που τον Θεό δέχθηκε. Υπερκόσμια προχωρούν και άορατα αναβοούν προς τις ανώτερες ουράνιες ταξιαρχίες: «Δείτε! Κατέφθασε η βασίλισσα των πάντων· εκείνη που θείο τέκνο γέννησε. Ανοίξτε τις [ουράνιες] πύλες και υποδεχθείτε με τρόπο υπερκόσμιο την Μητέρα του αέναου φωτός. Διότι με τη δική της συνέργεια επιτεύχθηκε η σωτηρία όλου του γένους των ανθρώπων. Αυτήν που ισχύ δεν έχουμε [τα βλέμματα να υψώσουμε και] να την ατενίσουμε. Και τιμές άξιές της να απονεύμουμε, αδύνατο μας είναι. Διότι το υπερβολικό ύψος της υπερέχει πάνω από κάθε νόημα». Γι' αυτό, άχραντε Θεοτόκε, εσύ που πάντοτε ζεις μαζί με τον Βασιλέα της ζωής που η ίδια γέννησες, πρέσβευε αδιάκοπα να περιφρουρεί και να σώζει από κάθε προσβολή εχθρού τη νεολαία σου. [Το ζητούμε αυτό] επειδή τη δική σου προστασία έχουμε [πια] αποκτήσει. Και εσένα υπέρλαμπρα μακαρίζουμε στους αιώνες».

Πέρα από το μουσικό, φιλολογικό και θεολογικό κάλος του Δοξαστικού, αυτό που έχει ιδιαίτερη αξία, για τον κάθε πιστό ξεχωριστά, είναι το ύφος του ύμνου. Αν και έχει ύφος εγκωμιαστικό, αν και έχει έντονη ποιητικότητα, ταυτόχρονα έχει μια διακριτική, αλλά ουσιαστική οικειότητα-στοργικότητα των πιστών προς την μητέρα τους Παναγία. Το πνεύμα του ύμνου είναι, ότι ενώ η Παναγία μας αποχωρίζεται από εμάς και πορεύεται στον Ουρανό και την εκεί πραγματικότητα, ταυτόχρονα δεν σταματά να είναι ζωντανή και ένα από εμάς, που συνεχώς πρεσβεύει, περιφρουρεί, σώζει από κάθε προσβολή του εχθρού και ιδιαιτέρως την ευάλωτη πνευματικά νεολαία. Αυτή την αλήθεια, την βεβαιώνουμε περίτρανα και στο Απολυτίκιο της Εορτής : «.....εν τη Κοιμήσει τον κόσμον ου κατέλιπες Θεοτόκε· μετέστης προς την ζωήν, μήτηρ υπάρχουσα της ζωής,.....»!Αλλά και το Κοντάκιο της Εορτής, δεν στερείται σε θεολογική αξία, αφού με άλλα λόγια, βεβαιώνει την ίδια αξία : «....τάφος και νέκρωσις ουκ εκράτησεν, ως γαρ ζωής Μητέρα, προς την ζωήν μετέστησεν,.....».

Συνοψίζοντας λοιπόν, αγαπητοί μου αναγνώστες, καταλαβαίνουμε γιατί αυτό το Δοξαστικό, έχει κεντρική θέση στην τιμητική και ευλαβική μας, αναφορά στο πρόσωπο και το γεγονός της Κοιμήσεως της Παναγίας μας. Είναι ένας συνδυασμός από μουσικά, υμνολογικά, εκκλησιολογικά, θεολογικά και καρδιακά στοιχεία ευγνωμοσύνης, προς την ταπεινή Κόρη της Ναζαρέτ, η οποία αξιώθηκε να γίνει η

μητέρα Του ίδιου Του 2ου προσώπου της Αγίας Τριάδος, τον Θεό Λόγο, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό. Το θέμα βέβαια και το ζητούμενο είναι, πως ότι απευθύνουμε προς την Παναγία μας, να μην είναι μόνο προϊόν των χειλιών και της διανοίας μας, αλλά να είναι βιωματικά, καρδιακά και εφαρμόσιμα με τα έργα της μετανοίας μας.

Αλλιώς κινδυνεύουμε να μοιάσουμε με αυτούς που απευθύνεται ο ίδιος ο Θεός, δια του προφήτη του Ησαΐα: «Και είπε Κύριος· εγγίζει μοι ο λαός ούτος εν τω στόματι αυτού και εν τοις χείλεσιν αυτών τιμώσί με, η δε καρδιά αυτών πόρρω απέχει απ'εμού μάτην δε σέβονταί με διδάσκοντες εντάλματα ανθρώπων και διδασκαλίας» (Ησ. 29,13). Δηλαδή: « Και είπε ο Κύριος: Με πλησιάζει ο λαός αυτός με το στόμα του μόνο και με τα χείλη τους με τιμούν, η καρδιά τους όμως πολύ μακριά απέχει από εμένα, ανώφελα δε και μάταια με σέβονται, διότι διδάσκουν εντολές και διδασκαλίες ανθρώπων και όχι τις δικές μου». Η προφητική αυτή αναφορά ασφαλώς και αφορά στην εποχή μας και πολλούς από εμάς!» Έτη πολλά και ευλογημένα! Καλή Παναγιά!

Πρώτη δημοσίευση: εφημερίδα, Κιβωτός της Ορθοδοξίας